

Predicting Religious Adherence Based on Female Students' Identity Styles: The Mediating Role of Family Functioning Dimensions

Maryam Sayadshirazy¹, Naemeh Nouri^{2*}

1. Assistant Professor, Department of Psychology, Women Research Center, AlZahra University, Tehran, Iran

2. MA of Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran

Citation: Sayad Shirazi, M., & Nouri, N. (2024). Predicting religious adherence based on female students' identity styles: the mediating role of family functioning dimensions. *Clinical Psychology Achievements*, 9(2), 29-40.

Abstract

The aim of the current research was to predict religious adherence based on identity styles with the mediating role of family functioning dimensions of female students. The research method was structural equation correlation. The research population was all students of Al-Zahra University (S) who were studying in 2022-2023, of which 318 were selected by simple random sampling method and using Cochran's formula. Religious Adherence Questionnaires (Jan Bozorgi, 2009), Identity Style (Brzezonski, 1992) and Measures of Family Functioning Dimensions (Sanaei et al., 2018) and for data analysis, SPSS version 26 software and AMOS 26 software were used. The direct effect of informational identity styles on family function and religious adherence was not significant ($p > 0.05$), but the direct effect of normative identity style on family function and the direct effect of normative identity style on religious adherence was significant. Also, the direct effect of family functioning on religious adherence was also significant, and religious adherence had an indirect effect through normative, avoidant, and commitment identity styles ($P \leq 0.01$). Path analysis also confirmed the mediating role of family functioning dimensions in the relationship between identity styles and religious adherence. This study showed that the interaction between identity styles and religious adherence is strengthened by the mediating role of the dimensions of family functioning, which indicates the important effect of individual roles in the family and family interactions on religious commitments and adherence to individual religion.

Keywords: religious adherence, identity style, family function, students

* Corresponding Author: Naemeh Nouri

E-mail: naemnouri@yahoo.com

پیش‌بینی پایبندی دینی بر اساس سبک‌های هویت دانشجویان دختر: نقش میانجی ابعاد کارکرد خانواده

مریم صیاد شیرازی^۱، ناعمه نوری^{۲*}

۱. استادیار، گروه روان‌شناسی، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران
۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی پایبندی دینی بر اساس سبک‌های هویت با نقش میانجی ابعاد کارکرد خانواده دانشجویان دختر بود. روش پژوهش، همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش، تمامی دانشجویان دانشگاه الزهراء^(س) در حال تحصیل سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند، که ۳۱۸ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و با استفاده از فرمول کوکران، انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه‌های پایبندی دینی (جان‌بزرگی، ۱۳۸۸)، سبک هویت (برزونسکی، ۱۹۹۲) و سنجش ابعاد کارکرد خانواده (ثنایی و همکاران، ۱۳۹۶) و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و نرم‌افزار AMOS 26 استفاده شد. تأثیر مستقیم سبک‌های هویت اطلاعاتی بر کارکرد خانواده و پایبندی دینی معنادار نبود ($p > 0.05$)، اما تأثیر مستقیم سبک هویت هنجاری بر کارکرد خانواده و تأثیر مستقیم سبک هویت هنجاری بر پایبندی دینی معنادار بود. همچنین، تأثیر مستقیم کارکرد خانواده بر پایبندی دینی نیز معنادار بود و پایبندی دینی از طریق سبک‌های هویت هنجاری، اجتنابی، و تعهد به صورت غیرمستقیم تأثیر داشت ($P \leq 0.01$). تحلیل مسیر نیز نقش واسطه‌ای ابعاد کارکرد خانواده در ارتباط بین سبک‌های هویت و پایبندی دینی را تأیید کرد. این مطالعه نشان داد که تعامل بین سبک‌های هویت و پایبندی دینی توسط نقش واسطه‌ای از ابعاد کارکرد خانواده تقویت می‌شود، که این نشان‌دهنده تأثیر مهم نقش‌های فرد در خانواده و تعاملات خانوادگی بر تعهدات دینی و پایبندی به دین فرد دارد.

کلیدواژه‌ها: پایبندی دینی، سبک هویت، کارکرد خانواده، دانشجویان

مقدمه

تاریخ انسانی همواره با دین و ارتباط با معنویت پیوند داشته، و این تعامل از گذشته‌های دور به عنوان یک راهنما و حامی مقتدر در برابر آشفتگی‌ها برای انسان‌ها بوده است (Bahrami et al., 2004; Torke et al., 2020). دین، چه در قالب باورها و چه در رفتارها و ارزش‌ها، ابعاد عظیمی از زندگی انسان را شکل می‌دهد (فروزش و همکاران، ۲۰۱۹). در حقیقت باور به خدا و پایبندی به اعتقادات دینی، انسان را در مقابل چالش‌ها و ناامیدی‌های زندگی حمایت می‌کند و او را به سمت یک منبع امید و شادکامی جاودانه هدایت می‌نماید (Glover-Graf et al., 2007). وجود بشریت با دین، معنا پیدا می‌کند و کشش به سمت دین در ساختار وجود آدمی در طول تاریخ به ودیعه نهاده شده است (قطبی‌نژاد و همکاران، ۲۰۲۰). در مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی، بکارگیری باورها و سازوکارهای دینی می‌تواند منجر به کاهش اثرات منفی حوادث ناخوشایند زندگی و افزایش بهزیستی روانی افراد شود (نوحی و همکاران، ۲۰۲۰). پایبندی دینی به معنای پایبندی و انگیزه‌مندی افراد به اصول، اعتقادات، و تعالیم دینی است (قریشی و همکاران، ۲۰۱۷). که شامل اعمال عملی، رفتارها، و نگرش‌های زندگی است و به تأثیرگذاری از دین بر زندگی روزمره افراد اشاره دارد (Vieten & Lukoff, 2022). این پایبندی ممکن است از پیروی از آیین‌نامه‌ها، مشارکت در مراسم دینی، و تعهد به اخلاق و ارزش‌های دینی نیز تشکیل شود. افراد پایبند به دین، در مواجهه با چالش‌ها و تغییرات زندگی، به اصول دینی خود تکیه می‌کنند و اغلب این پایبندی برای آن‌ها منبعی از امید و قدرت است (Krause & Pargament, 2018).

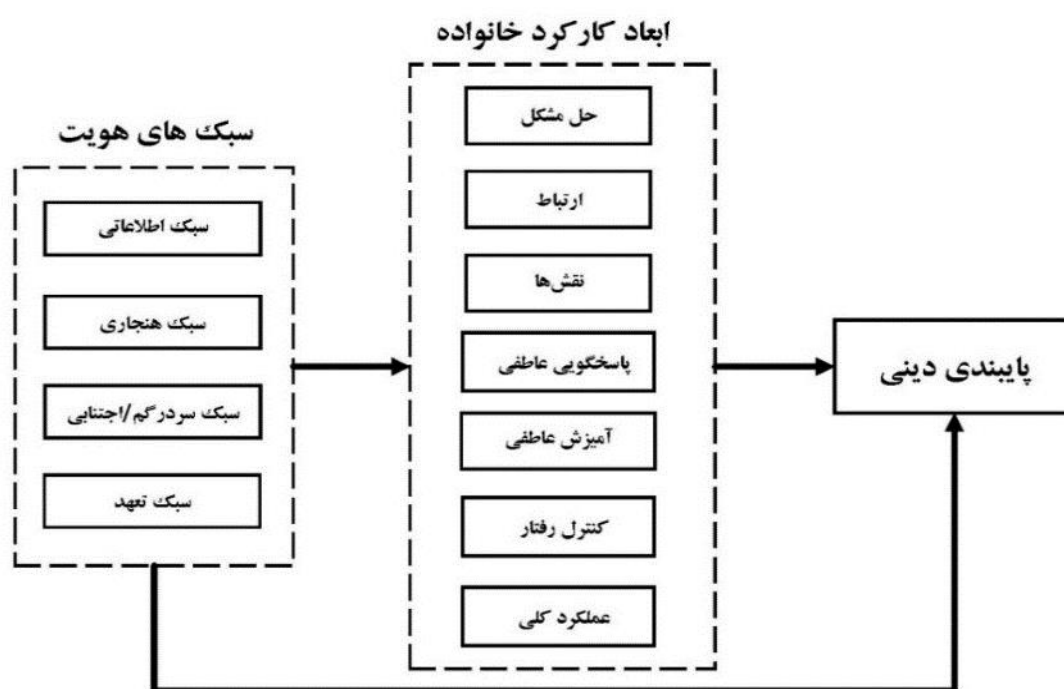
پایبندی دینی به عنوان یکی از ابعاد شناختی دینداری، نقش اساسی در تحقق هویت افراد دارد (نیک‌منش و همکاران، ۲۰۱۹) و هویت یکی از متغیرهایی است که به پایبندی دینی منجر می‌شود (Darmansjah et al., 2019; Lauricella et al., 2017; Weinberger-Litman et al., 2018). در حقیقت پایبندی دینی تأثیر مهمی در فرآیندهای پردازش اطلاعات، تصمیم‌گیری اخلاقی، و ارزش‌های شخصی دارد، به عبارتی، تعهد به اصول دینی، تصمیم‌های فرد را در مسیر تطابق با ارزش‌ها و شکل‌دهی به هویت فردی تداوم و ثبات می‌بخشد (برقی‌مقدم و همکاران، ۲۰۰۹; Kroger, 2006). سازه هویت با نظریه‌های شناختی، اجتماعی، روان‌پویشی، فلسفی و اجتماعی مرتبط است (Jung et al., 2013). در حقیقت هویت، مشخصه فردی است که در طول زمان و با تحلیل نقش‌های مختلفی که فرد در هر مرحله از زندگی به عهده می‌گیرد، با دوام و ثابت شکل می‌گیرد (آتش‌زاده شوریده و همکاران، ۲۰۱۶). بر اساس دیدگاه سبک‌های هویت بروزنسکی (Berzonskey Identity styles)، هویت تصور و بازنمایی ذهنی از خود است و سبک‌های هویت به راهبردهای ترجیحی شناختی- اجتماعی اشاره دارد که افراد برای حل مسائل شخصی و تصمیم‌گیری‌ها، هنگام درگیر شدن یا اجتناب از تکالیفی که به ساخت یا حفظ احساس هویت مربوط می‌شود، از آن‌ها بهره می‌برند (Berzonsky, 1990; Berzonsky & Kuk, 2005; Berzonsky, 2008). طبق این نظریه سبک‌های هویت عبارتند از: سبک اطلاعاتی (Informative styles)، سبک هنجاری (Normative styles)، سبک سردرگم/ اجتنابی (Diffuse- avoidant styles) و سبک تعهد (Commitment) که در طول زندگی فرد شکل می‌گیرند (Erceg et al., 2019). ارتباط پایبندی دینی و هویت نه تنها در مراحل پردازش اطلاعات و تصمیم‌گیری، بلکه در ارتباطات، نگرش‌ها، و ارزیابی‌های شخصی نیز برجسته است (Shahani & Safara, 2023).

از سوی دیگر رابطه پایبندی دینی با ابعاد کارکردی خانواده نقش بسزایی در تداوم و سلامت این نهاد اجتماعی دارد (Brewer et al., 2015; Homan & Hollenberger, 2021). با توجه به مدل مک مستر (McMaster Model)، کارکرد سالم خانواده وابسته به کیفیت الگوهای آن است (حسینی و سامانی ۲۰۱۲). پایبندی به اصول و آموزه‌های دینی مشترک، به عنوان یک سیستم ارزشی، ارتباطات خانوادگی را تقویت کرده و اعضای خانواده را به هم پیوسته‌تر می‌سازد (غلامی، ۲۰۱۰; Gore et al., 2023). آموزش‌های دینی می‌توانند به بهبود ارتباطات، حل اختلافات و تسهیل درک و همدلی

کمک کنند. به‌طور کلی، ابعاد کارکردی خانواده با پایبندی به اصول دینی، می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی خانوادگی و تعاملات داخلی آن کمک کرده و به عنوان یک سازوکار تقویت‌کننده برای این نهاد اجتماعی عمل کند. مدل

مک‌مستر، با تأکید بر ۶ جنبه کارکرد خانواده، برای ارزیابی کارایی خانواده طراحی شده است. این ابعاد شامل حل مسأله (Problem solving)، ارتباط (Communications)، نقش‌ها (Roles)، پاسخگویی عاطفی (Affective responsiveness)، آمیزش عاطفی (Affective involvement) و کنترل رفتار (Behavior control) هستند (Yousefi, 2012). این ابعاد نشان‌دهنده توانمندی خانواده در شناسایی و حل مسائل، تبادل اطلاعات، برقراری الگوهای رفتاری سالم، رفع نیازهای هیجانی، ابراز رضایت و محدودیت‌های رفتاری است و در کل، تأثیرگذاری آن در سلامت خانواده را نشان می‌دهد.

در دهه‌های اخیر موضوع عوامل تأثیرگذار بر پایبندی دینی مورد توجه نظریه‌پردازان، پژوهشگران و مشاوران قرار گرفته است. از این رو بررسی نقش عوامل مؤثر بر پایبندی دینی می‌تواند منجر به هدایت کارکرد خانواده‌ها به سمت فراهم آوردن بستری مناسب در جهت شکل‌گیری درست مذهب در فرزندان‌شان شده و از سویی با توجه به اینکه، بیشتر پژوهش‌های انجام شده در این حوزه با دو متغیر (هویت و پایبندی دینی) سنجیده شده و با توجه به نقش کلیدی عملکرد خانواده در شکل‌گیری متغیر هویت و در نهایت پایبندی دینی، همچنین از سوی دیگر خلأهای پژوهشی در این زمینه، انجام پژوهش‌هایی در این حیطه موضوعی برای تمامی خانواده‌هایی که دغدغه‌مند مسائل دینی و مذهبی فرزندان‌شان در این دوره خطیر تاریخی هستند، می‌تواند راهگشا باشد. در نتیجه پژوهش حاضر درصدد یافتن پاسخ این سؤال بودیم که آیا مدل پایبندی دینی بر اساس مؤلفه سبک‌های هویت با میانجی‌گری ابعاد کارکرد خانواده، از برازش کافی برخوردار است؟ (مدل مفهومی پژوهش در شکل ۱ ترسیم شد).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش پایبندی دینی بر اساس مؤلفه سبک‌های هویت با میانجی‌گری ابعاد کارکرد خانواده

روش پژوهش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش حاضر توصیفی، از نوع همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، تمامی دانشجویان دانشگاه الزهراء^(س) که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند که طبق آمار رسمی دانشگاه حدود ۹۴۱۵ دانشجو بود. نمونه آماری این پژوهش با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و بعد از استفاده از فرمول کوکران

(Cochran formula) ۳۱۸ نفر برآورد شد که جهت افزایش دقت پژوهش، تعمیم نتایج و همچنین در نظر گرفتن امکان ریزش در نهایت ۳۳۰ نفر نمونه اصلی پژوهش تعیین شد. مطابق با هدف پژوهش سه پرسشنامه، به صورت پرسشنامه در بستر شبکه‌های اجتماعی (به علت شیوع بیماری کرونا و غیرحضور بودن کلاس‌ها) در اختیار دانشجویان داوطلب قرار گرفت. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد. برای رعایت اصول اخلاقی، شرکت‌کنندگان به صورت داوطلبانه و با رضایت آگاهانه در پژوهش شرکت نمودند و هیچ نیازی به ذکر نام و نام خانوادگی آنان نبود و تأکید شد که اطلاعات آن‌ها به صورت کاملاً محرمانه باقی خواهد ماند. مطالعه حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «طراحی و آزمون مدل ساختاری پابندی دینی دانشجویان دانشگاه الزهراء^(س) بر اساس مؤلفه‌های سبک دلبستگی و سبک هویت با میانجی‌گری ابعاد کارکرد خانواده» است که کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه الزهراء^(س) آن را با کد اخلاق IR.ALZAHRA.REC.1402.006 تأیید کرده است.

ابزار پژوهش

پرسشنامه پابندی دینی (Questionnaire of religious adherence): این پرسشنامه اولین بار توسط جان‌بزرگی در سال ۱۳۸۸ (Janbozorgi, 2009) تدوین و اعتباریابی شد که با ۶۰ سؤال، به سنجش سه عامل پابندی دینی (سؤال‌های ۳۸، ۴۱، ۳۹، ۵۵، ۱۹، ۲۶، ۶۰، ۵۰، ۱۵، ۳، ۵۲، ۳۴، ۴۷، ۱۶، ۷، ۶، ۳۶، ۳۲، ۱۴، ۵۸، ۳۵ و ۲۱)، دوسوگرایی دینی (سؤال‌های ۱، ۴، ۳۷، ۱۱، ۴۳، ۵، ۲، ۵۳، ۱۰، ۵۶، ۲۴، ۲۲، ۲۹، ۵۴، ۴۹، ۴۰، ۹، ۱۲، ۳۰، ۲۳ و ۸) و ناپابندی دینی (سؤال‌های ۴۶، ۲۷، ۵۷، ۵۱، ۳۳، ۴۲، ۴۵، ۴۴، ۳۱، ۴۸، ۱۷، ۱۸، ۵۹، ۱۳، ۲۰، ۲۸ و ۲۵) در طیف لیکرت چهارگزینه‌ای (کاملاً مخالف، تقریباً مخالف، تقریباً موافق و کاملاً موافق) می‌پردازد. این پرسشنامه دارای همسانی درونی مطلوبی بوده و آلفای کرونباخ توسط سازنده آن برابر با ۰/۸۱ را گزارش شده است، در پژوهش مؤمنی و رفیعی (Momeni & Rafiee, 2018) میزان آلفای کرونباخ ۰/۷۱ گزارش شده و در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به‌دست آمده است.

پرسشنامه سبک هویت (Identity style inventory): این پرسشنامه توسط برزونسکی (Berzonsky, 1992) طراحی شده که حاوی ۴۰ سؤال در طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای (کاملاً موافق (نمره ۵) تا کاملاً مخالف (نمره ۱) است. ۱۱ سؤال برای سبک اطلاعاتی (۲-۵-۶-۱۶-۱۸-۲۵-۲۶-۳۰-۳۳-۳۵-۳۷)، ۸ سؤال برای سبک هنجاری (۴-۱۰-۱۹-۲۱-۲۳-۲۸-۳۲-۳۴-۴۰)، ۱۱ سؤال برای سبک اجتنابی (۳۸-۳۶-۲۹-۲۷-۲۴-۱۷-۱۳-۸-۳) و ۱۰ سؤال دیگر مربوط به سبک تعهد (۱-۷-۹-۱۱-۱۲-۱۴-۱۵-۲۰-۲۲-۳۹) که سؤال‌های ۹، ۱۱، ۱۴ و ۲۰ معکوس است) می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌های اطلاعاتی ۰/۶۳، هنجاری ۰/۶۲، اجتنابی ۰/۷۱ و تعهد ۰/۷۵ گزارش شده است (Gholami & Ghaffari, 2017). در پژوهش وایت و همکاران (White et al., 1998) ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌های اطلاعاتی ۰/۶۴، هنجاری ۰/۶۴، اجتنابی ۰/۷۸ و تعهد ۰/۵۹ گزارش شده و در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل سبک هویت ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه سنجش ابعاد کارکرد خانواده (FAD) (Family assessment device): برای سنجش عملکرد خانواده از پرسشنامه تدوین‌شده توسط ثنائی و همکاران در سال ۱۳۹۶ (Sanai B, Alaghemand, Sh, & Homan, 2018) بر اساس الگوی مک‌مستر که دارای ۶۰ سؤال در طیف لیکرت چهارگزینه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، مخالفم و کاملاً مخالفم) بود، استفاده شد. این الگو ۶ بُعد از عملکرد خانواده که شامل: حل مشکل (سؤال‌های ۲، ۱۲، ۲۴، ۳۸، ۵۰، ۶۰)، ارتباط (سؤال‌های ۳، ۱۴، ۱۸، ۲۲، ۲۹، ۳۵، ۴۳، ۵۲، ۵۹)، نقش‌ها (سؤال‌های ۴، ۸، ۱۰، ۱۵، ۲۳، ۳۰، ۳۴، ۴۰، ۴۵، ۵۳، ۵۸)، پاسخگویی عاطفی (سؤال‌های ۹، ۱۹، ۲۸، ۳۹، ۴۹، ۵۷)، آمیزش عاطفی (سؤال‌های ۵، ۱۳، ۲۵، ۳۳، ۳۷، ۴۲، ۵۴) و کنترل رفتار (سؤال‌های ۷، ۱۷، ۲۰، ۲۷، ۳۲، ۴۴، ۴۷، ۴۸، ۵۵) و عملکرد کلی خانواده (سؤال‌های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۴۶، ۵۱، ۵۶) (سؤال‌های شماره ۱، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۸، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۷، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۸ نمره معکوس داده می‌شود)

هستند، مورد بررسی قرار می‌دهد. ضرایب آلفای کرونباخ کل مقیاس در پژوهش امینی و ثنائی ذاکر (Amini & Snaei, 2018)، ۰/۹۲ گزارش شده است. در پژوهش لاهیجی و بشارت (Ajeli Lahiji & Besharat, 2018) آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش شده و در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس برابر ۰/۹۳ به دست آمد. داده‌های پژوهش با روش تحلیل معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و نرم‌افزار AMOS 26 تحلیل شد.

یافته‌ها

آماره‌های توصیفی شامل شاخص‌های میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	۱	۲	۳	۴	۵	۶
کارکرد خانواده	۱۶۴/۶۱	۲۲/۳۷	۰/۳۹۰	۰/۳۰۱	۱					
سبک هویت اطلاعاتی	۳۸/۴۴	۵/۶۸	-۰/۱۷۱	۰/۱۴۱۴	**۰/۳۳۳	۱				
سبک هویت هنجاری	۲۹/۶۵	۵/۳۱	-۰/۵۸۶	۱/۴۰۲	**۰/۳۱۲	**۰/۴۱۲	۱			
سبک هویت اجتنابی	۲۷/۷۷	۵/۷۱	-۰/۰۰۴	۰/۷۲۳	**۰/۲۲۴	**۰/۰۲۲	**۰/۲۸۶	۱		
سبک هویت تعهد	۳۵/۰۱	۶/۰۲	۰/۰۴۷	۰/۰۷۵	**۰/۴۶۲	**۰/۵۸۹	**۰/۴۹۰	**۰/۲۳۴	۱	
پایبندی دینی	۷۲/۴۸	۲۳/۱۶	۰/۳۹۰	۰/۳۰۱	**۰/۴۵۳	**۰/۲۸۳	**۰/۵۵۲	۰/۰۹۳	**۰/۳۹۶	۱

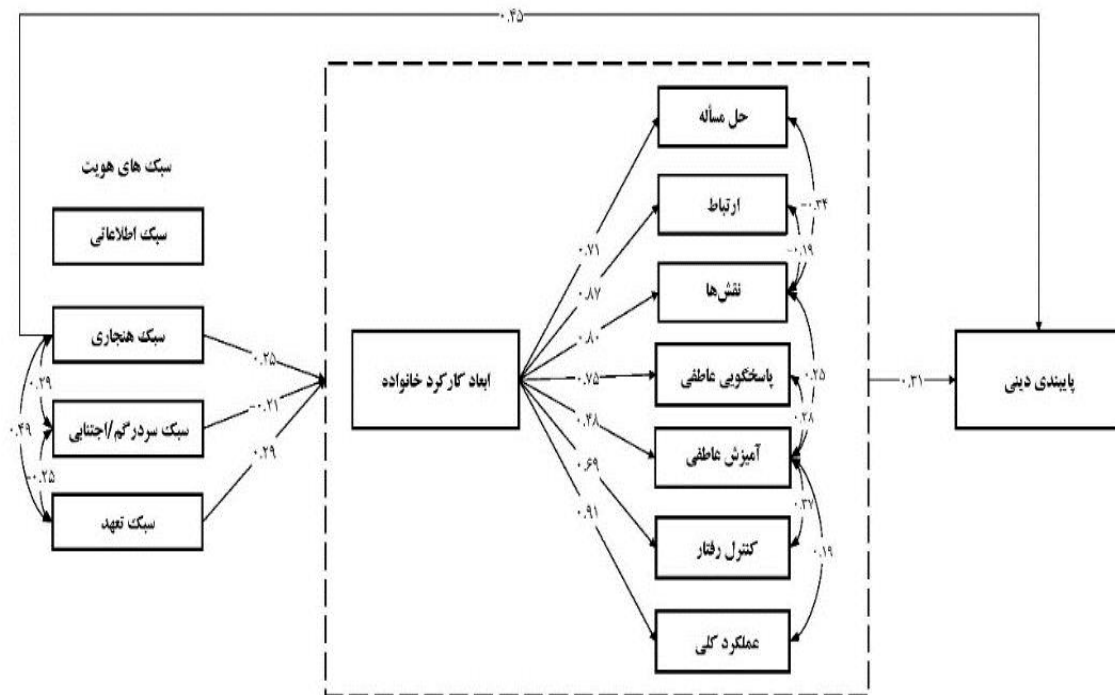
$p \leq 0/01$

بر اساس نتایج به دست آمده در جدول ۱ رابطه بین سبک هویت اطلاعاتی، هنجاری و تعهد با پایبندی دینی در سطح $p \leq 0/05$ به ترتیب با مقدار $r = 0/283$ ، $r = 0/552$ و $r = 0/396$ به صورت مثبت و معنادار است. رابطه بین سبک هویت اجتنابی و پایبندی دینی از نظر آماری معنادار نیست ($p > 0/05$). رابطه بین ابعاد کارکرد خانواده با پایبندی دینی با مقدار $r = 0/453$ به صورت مثبت و معنادار است.

قبل از تحلیل داده‌ها، مفروضات زیربنایی مهم متغیرهای مورد بررسی در این مطالعه بیان می‌شوند. نسبت داده‌های گم‌شده به داده‌های کامل در هر متغیر به طور جداگانه مورد بررسی قرار گرفت و نشان داد که درصد گم‌شده برای هر متغیر کمتر از ۵ درصد است. انجام بهنجارسازی متغیرها با استفاده از مقادیر چولگی و کشیدگی نشان داد که داده‌ها دارای توزیع بهنجار در سطح ۰/۵ بوده و مفروضه خطی بودن تأیید شده است. همچنین، استفاده از روش نمودارهای پراکندگی مفروضه خطی بودن را تأیید کرد. در پایان، چندگانگی خطی از طریق «تحمل» و عامل «تورم واریانس» شناسایی شد و مقدار تحمل کمتر از ۰/۱۰ یا VIF بیشتر از ۱۰ نشان‌دهنده چندگانگی خطی است. در تحلیل انجام شده، انحرافی از مفروضه چندگانگی خطی مشاهده نشد. در نهایت، الگوی پراکندگی نمرات پایبندی دینی بر اساس سبک‌های هویت با واسطه‌گری ابعاد کارکرد خانواده به کمک مدل‌یابی معادلات ساختاری تبیین شد و نتایج نشان داد که الگو با داده‌ها به خوبی برازش دارد.

جدول ۲. شاخص‌های نیکویی برازش الگوی مفروض قبل و بعد از اصلاح

RMSEA	CFI	GFI	X ² /df	df	X ²	
۰/۰۹۲	۰/۹۱۴	۰/۹۱۲	۴/۶۱۵	۵۱	۲۳۵/۳۷۴	مدل اولیه
۰/۰۷۵	۰/۹۶۴	۰/۹۴۷	۲/۹۳۶	۳۴	۹۹/۸۳۴	مدل نهایی

شکل ۲. ضرایب مسیر الگوی پایبندی دینی بر اساس سبک‌های هویت با واسطه‌گری ابعاد کارکرد خانواده

جدول ۳. اثرات مستقیم در بررسی متغیرهای پژوهش در فرضیه پژوهش

متغیر مستقل	متغیر وابسته	میزان اثر	ضریب t
سبک هویت اطلاعاتی	کارکرد خانواده	غیرمعنادار	غیرمعنادار
سبک هویت هنجاری	کارکرد خانواده	۰/۲۵	۳/۸۲۳
سبک هویت اجتنابی	کارکرد خانواده	-۰/۲۱	-۳/۵۳۲
سبک هویت تعهد	کارکرد خانواده	۰/۲۹	۴/۳۸۲
سبک هویت اطلاعاتی	پایبندی دینی	غیرمعنادار	غیرمعنادار
سبک هویت هنجاری	پایبندی دینی	۰/۴۵	۹/۵۲۰
سبک هویت اجتنابی	پایبندی دینی	غیرمعنادار	غیرمعنادار
سبک هویت تعهد	پایبندی دینی	غیرمعنادار	غیرمعنادار
کارکرد خانواده	پایبندی دینی	۰/۳۱	۶/۰۹۲

بر اساس نتایج به دست آمده در جدول ۳، اثر مستقیم سبک هویت اطلاعاتی بر کارکرد خانواده و سبک‌های هویت اطلاعاتی، اجتنابی و تعهد بر پایبندی دینی، معنادار نیست ($p > 0.05$)، اما اثر مستقیم سبک هویت هنجاری، اجتنابی و تعهد بر کارکرد خانواده به ترتیب با مقادیر (۰/۲۵)، (-۰/۲۱) و (۰/۲۹) و اثر مستقیم سبک هویت هنجاری بر پایبندی دینی (۰/۴۵) از نظر آماری معنادار است. همچنین اثر مستقیم کارکرد خانواده بر پایبندی دینی (۰/۳۱) نیز معنادار است. همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار t در همه مسیرها بیش از ± 1.96 است که نشان‌دهنده معنادار بودن این مسیرها است. برای تعیین معناداری رابطه الگوی پایبندی دینی بر اساس سبک‌های هویت با واسطه‌گری کارکرد خانواده، از آزمون سوبل (Sobel Test) استفاده شد.

نتایج آزمون سوبل برای اثرات میانجی و غیرمستقیم جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون سوبل برای اثرات میانجی و غیرمستقیم

پیش‌بین	میانجی	ملاک	ضریب غیرمستقیم	Z	p
سبک هویت هنجاری			-۰/۰۸	۳/۸۹۲	<۰/۰۵
سبک هویت اجتنابی	کارکرد خانواده	پایبندی دینی	-۰/۰۶۶	۳/۴۷۷	<۰/۰۵
سبک هویت تعهد			۰/۰۹۱	۴/۲۳۶	<۰/۰۵

بر اساس داده‌های جدول ۴ در پیش‌بینی پایبندی دینی از طریق سبک‌های هویت هنجاری، اجتنابی و تعهد با واسطه‌گری ابعاد کارکرد خانواده مقدار z بیش از $\pm 1/96$ است و $(P \leq 0/01)$ معناداری این مسیر را نشان می‌دهد و می‌توان نتیجه گرفت که کارکرد خانواده، رابطه بین سبک‌های هویت هنجاری، اجتنابی و تعهد و پایبندی دینی را میانجی‌گری می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

بررسی نتایج پژوهش حاضر که با هدف بررسی نقش میانجی ابعاد کارکرد خانواده در رابطه بین سبک‌های هویت با پایبندی دینی دانشجویان بود، نشان داد که اثر مستقیم سبک‌های هویت اطلاعاتی، اجتنابی و تعهد بر پایبندی دینی، معنادار نبود. تنها اثر مستقیم سبک هویت هنجاری بر پایبندی دینی معنادار است. همچنان که در پژوهش گوربا و همکاران (Gurba et al., 2022) با عنوان اهمیت سبک هویت برای سطح دینداری در دوره‌های مختلف رشدی به این نتیجه رسیدند که سبک هویت اطلاعاتی تنها در دوره نوجوانی می‌تواند مؤثر باشد، ولی سبک هویت هنجاری در هر گروه سنی اثرات مثبت دارد و در اوایل بزرگسالی، قوی‌ترین تأثیر را می‌تواند داشته باشد و سبک هویت اجتنابی در نوجوانی دارای تأثیر منفی است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که هر یک از این سبک‌های هویت به تنهایی نمی‌تواند تمام تأثیرات رفتاری فرد را تحت کنترل داشته باشد. بلکه ترکیب و هم‌پوشانی این سبک‌ها با سایر عوامل از جمله تعهدات دینی، ارزش‌ها، موقعیت‌ها و تجربیات زندگی می‌تواند بهبودهای معناداری در زندگی فردی و رفتارهای او ایجاد کند. این نتیجه با یافته‌های ذبیحی و همکاران (۲۰۱۹)، ویلسون و همکاران (Wilson et al., 2022) و سیژوفسکا (Czyżowska, 2022) هماهنگ است.

طبق نتایج این پژوهش اثر مستقیم سبک هویت اطلاعاتی بر کارکرد خانواده معنادار نبود. به عبارت دیگر، فرد با سبک هویت اطلاعاتی نمی‌تواند به طور مستقیم موجب تغییر و تحول در عملکرد و رفتارهای خانوادگی و تعاملات خانوادگی شود و این تأثیرات بیشتر از تعاملات خانوادگی، مهارت‌های ارتباطی و شرایط خانوادگی به وجود می‌آید. این نتیجه با یافته‌های نجمی و همکاران (۲۰۱۹)، ذبیحی و همکاران (۲۰۱۹)، لین و همکاران (Lin et al., 2023) هماهنگ است. اثر مستقیم سبک هویت هنجاری، اجتنابی و تعهد بر کارکرد خانواده معنادار است و هر کدام از این سبک‌ها می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر رفتارها و تعاملات خانواده فرد داشته باشند و به میزانی که فرد آن‌ها را در زندگی خود به کار بگیرد، می‌توانند باعث تحت تأثیر قرار گرفتن و تعیین میزان سلامت و عملکرد خانواده شوند. در نتیجه، این متغیرها می‌توانند به طور مستقیم و مثبت یا منفی بر روی کارکرد خانواده تأثیرگذار باشند. این نتیجه با یافته‌های نگرو-سابتیریکا و همکاران (Negru-Subtirica et al., 2017)، و محبی و همکاران (۲۰۱۸) هماهنگ است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مدل مفهومی پژوهش دارای برازش مناسبی با داده‌ها است. تعامل بین سبک‌های هویت و پایبندی دینی توسط نقش واسطه‌ای ابعاد کارکرد خانواده تقویت می‌شود. این بدین معناست که نقش‌های فرد در خانواده و تعاملات خانوادگی می‌توانند تأثیرات مهمی بر روی تعهدات دینی و پایبندی او به دین داشته باشند. به عبارت دیگر، ارتباط معنادار بین عوامل خانوادگی و مؤلفه‌های هویت و پایبندی دینی، نشان‌دهنده اهمیت بالقوه نقش خانواده در شکل‌گیری و تقویت ارتباط فرد با دین است. از این رو، با توجه به معناداری این ارتباط، مشخص می‌شود که نقش‌های فرد در خانواده و تعاملات خانوادگی می‌توانند تأثیرات مهمی بر روی تعهدات دینی و پایبندی او به دین داشته باشند.

محدودیت‌های این پژوهش شامل چند جنبه است. از جمله، فضای کم‌رنگ شدن موضوعات دینی و مذهبی در بین دانشجویان و نداشتن جامعه پژوهش انگیزه کافی برای پاسخگویی به پرسشنامه‌ها که باعث طولانی شدن فرآیند نمونه‌گیری شده است. همچنین، به دلیل شیوع کرونا، اجرای این پژوهش در دانشگاه‌ها و گروه‌های دیگر ممکن نبوده است که باعث ناکامی در فراهم کردن نمونه‌های کافی شده است. بنابراین، در تعمیم نتایج این پژوهش، لازم است جانب احتیاط را رعایت کرد. از سوی دیگر، پژوهش‌های پیشین در زمینه بررسی نقش تفاوت‌های جنسیتی، عوامل فرهنگی و اجتماعی در ارتباط سبک‌های هویت و پایبندی دینی در دانشجویان، و همچنین نقش هویت دینی در پیش‌بینی انگیزش مذهبی و مشارکت در فعالیت‌های دینی دانشجویان، نشان داده است که این مسائل نقش مهمی در تحقیقات آینده دارند. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود که این پژوهش در دانشگاه‌ها و گروه‌های دیگر نیز تکرار شود تا نتایج موردی با هم مقایسه و تحلیل شوند.

تعارض منافع

یافته‌های این مطالعه با منافع هیچ شخص یا سازمانی در تعارض نیست.

منابع

- Ajeli Lahiji, I., & Besharat, M. A. (2018). Prediction of family function and life quality based on the attachment styles of couples. *Family Pathology*, 3(2), 119-138.
- Amini, F., & Snaei zaker, B. (2018). Comparison of family performance in two groups of independent and dependent female students. *Counseling Researches (News and counseling Researches)*, 2(7-8), 9-28. (in Persian).
- Atashzadeh-Shoorideh, F., Karamkhani, M., Shokri Khubestani, M., Fani, M., & Abdoljabbari, M. (2016). Searching the concept of spiritual well-being and the indices of healthy individuals in different religions and creeds. *Journal of Research on Religion & Health*, 2(4), 63-71. (in Persian).
- Bahrami Ehsan, H., & Tashek, A. (2004). Dimensions of the relationship between religious orientation and mental health and evaluation of religious orientation scale. *Journal of Psychology and Educational Sciences*, 34(2), 41-63. (in Persian).
- Barghi Moghaddam, J., Mosharraf Javadi, B., Mozaffari, S. S. A., & Garousi Farshi, M. T. (2009). Relationship between Identity Styles with Motivation Factors and Success Feeling. *The Journal of Productivity Management*, 3(4), 135-156.
- Berzonsky, M. D. (1990). Self-construction over the life-span: A process perspective on identity formation. In G. J. Neimeyer & R. A. Neimeyer (Eds.), *Advances in personal construct psychology* (Vol. 1, pp. 155 – 186). Greenwich, CT: JAI.
- Berzonsky, M. D. (1992). Identity style and coping strategies. *Journal of Personality*, 60(4), 771-788.
- Berzonsky, M. D. (2008). Identity formation: The role of identity processing style and cognitive processes. *Personality and Individual Differences*, 44(3), 645-655.
- Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2005). Identity style, psychosocial maturity, and academic performance. *Personality and Individual Differences*, 39(1), 235-247.
- Brewer, G., Robinson, S., Sumra, A., Tatsi, E., & Gire, N. (2015). The influence of religious coping and religious social support on health behavior, health status and health attitudes in a British Christian sample. *Journal of Religion and Health*, 54, 2225-2234.

- Czyżowska, N. (2022). Identity Processing Style and Meaning in Life among Emerging Adults: Mediation Role of Commitment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6585.
- Darmansjah, D., Kalra, G., & Ventriglio, A. (2019). Religion, psychiatry, and alternate sexuality. *East Asian Archives of Psychiatry*, 29(1), 26-29.
- Erceg, N., Galić, Z., & Bubić, A. (2019). "Dysrationalia" among university students: The role of cognitive abilities, different aspects of rational thought and self-control in explaining epistemically suspect beliefs. *Europe's Journal of Psychology*, 15(1), 159.
- Faruzesh, S., Roshan-Chesli, R., Gholami Pasharaki, M., & Mohsenizadeh, M. (2019). Developing a model of communication with the spouse's family based on the components of attachment styles, personality traits and emotional intelligence with the mediation of religious adherence. *Clinical Psychology and Personality*, 17(2), 63-76. (in Persian).
- Gholami, M., Pasha, G., & Sodani, M. (2010). Influence of teaching logotherpay in hope in life and general health between female Thalassemia disease. *Journal of Knowledge & Research in Applied Psychology*, 11(42), 23-42. (in Persian).
- Gholami, S., & Ghaffari, M. (2017). Positive and negative perfectionism and academic performance: mediating effects of identity style and identity commitment. *Psychological Achievements*, 24(2), 117-136. (in Persian).
- Ghorashi, Z., Najafi, M., & Khoei, E. M. (2017). Religious teachings and sexuality of women living in Rafsanjan: A qualitative inquiry. *International Journal of Reproductive BioMedicine*, 15(12), 771.
- Ghotbininejhad Bahre Asemani, O., & Hassaniraad, M. (2020). Comparison of the effectiveness of group positive psychotherapy and psycho-demonstrating on increasing spiritual attitude in women with chronic pain. *Journal of Psychology*, 24(1), 75-90. (in Persian).
- Glover-Graf, N. M., Marini, I., Baker, J., & Buck, T. (2007). Religious and spiritual beliefs and practices of persons with chronic pain. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 51(1), 21-33.
- Gore, J. E., Brewster, G., Sainz, M., Ge, Y., Xie, J., James, T., & Epps, F. (2023). Using a multiple-case study design to explore the worship experiences of Black families affected by dementia. *Clinical gerontologist*, 46(1), 80-90.
- Gurba, E., Czyżowska, D., Topolewska-Siedzik, E., & Ciecuch, J. (2022). The importance of identity style for the level of religiosity in different developmental periods. *Religions*, 13(2), 157.
- Homan, K. J., & Hollenberger, J. C. (2021). Religious support moderates the long reach of adverse childhood events on physical health in middle to late adulthood. *Journal of Religion and Health*, 60, 4186-4208. (in Persian).
- Hosseini, M., & Samani, S. (2012). Relationship between dimensions of family functioning and children's self-regulation. *Family Research Quarterly*, 8(31), 305-317. (in Persian)
- Janbozorgi, M. (2009). Construction and validity of religious adherence test on the basis of the statements of quran and nahjul balaghah. *Biquarterly Journal of Studies in Islam & Psychology*, 3(5), 79-105. (in Persian).
- Jung, E., Pick, O., Schlüter-Müller, S., Schmeck, K., & Goth, K. (2013). Identity development in adolescents with mental problems. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 7(1), 1-8.
- Krause, N., & Pargament, K. I. (2018). Reading the Bible, stressful life events, and hope: Assessing an overlooked coping resource. *Journal of Religion and Health*, 57, 1428-1439.

- Kroger, J. (2006). *Identity development: Adolescence through adulthood*. Sage publications.
- Lauricella, S. K., Phillips, R. E., & Dubow, E. F. (2017). Religious coping with sexual stigma in young adults with same-sex attractions. *Journal of Religion and Health*, 56, 1436-1449.
- Lin, N., Jin, C., Zhu, J., Xu, H., & Zhou, H. (2023). Factors affecting family management among chinese parents of children with leukemia: A multisite study. *Cancer Nursing*, 46(4), 284-293.
- Mohebi, M. D., Ayubi, E., Azmoodeh, A., & Sargolzaie, N. (2018). The relationship between identity styles and addiction vulnerability: A cross-sectional study among medical students in Zahedan, South Eastern Iran. *Psychiatry Research*, 268, 184-188.
- Momeni, K., & Rafiee, Z. (2018). Correlation of social support and religious orientation with life satisfaction in the elderly. *Iranian Journal of Ageing*, 13(1), 50-61.
- Najmi, S. B., Hovsepian, S., Jamshidibeyk, A., Nasiripour, L., & Maracy, M. R. (2019). The association between demographic and familial characteristics and psychological properties of adolescents. *Journal of Research in Medical Sciences: the Official Journal of Isfahan University of Medical Sciences*, 24, (in Persian)
- Negru-Subtirica, O., Pop, E. I., & Crocetti, E. (2017). A longitudinal integration of identity styles and educational identity processes in adolescence. *Developmental Psychology*, 53(11), 2127.
- NikManesh, Z., Kurdtmini, B., & Sargazi, M. (2016). Prediction of religious self-determination based on attachment styles. *Educational Psychology Studies*, 12(23), 139-158. (in Persian).
- Nouhi, S., Mirhosseini, H., Janbozorgi, M., Mohajer, H., & Naseri Fadafan, M. (2020). The role of spiritual health and religious coping in predicting death anxiety in patients with coronavirus. *Biannual Scientific-Research Journal of Psychology, Studies of Islam and Psychology*, 14(26), 29-42. (in Persian)
- Sanai B, Alaghemand, S., Sh, F., & Homan, A. (2018). *Family and marriage measurement scales*. Tehran: Ba'at, (in Persian)
- Shahani, M., & Safara, M. (2023). The relationship between spiritual health, family cohesion and identity styles in homeless and abused women. *Journal of Research in Religion and Health*, 8(3), 128-141. (in Persian)
- Torke, A. M., Fitchett, G., Maiko, S., Burke, E. S., Slaven, J. E., Watson, B. N., ... & Monahan, P. O. (2020). The association of surrogate decision makers' religious and spiritual beliefs with end-of-life decisions. *Journal of pain and symptom management*, 59(2), 261-269.
- Vieten, C., & Lukoff, D. (2022). Spiritual and religious competencies in psychology. *American Psychologist*, 77(1), 26.
- Villani, D., Sorgente, A., Iannello, P., & Antonietti, A. (2019). The role of spirituality and religiosity in subjective well-being of individuals with different religious status. *Frontiers in Psychology*, 10, 1525.
- Weinberger-Litman, S. L., Latzer, Y., Litman, L., & Ozick, R. (2018). Extrinsic religious orientation and disordered eating pathology among modern orthodox Israeli adolescents: The mediating role of adherence to the superwoman ideal and body dissatisfaction. *Journal of Religion and Health*, 57, 209-222.
- White, J. M., Wampler, R. S., & Winn, K. I. (1998). The identity style inventory: A revision with a sixth-grade reading level (ISI-6G). *Journal of Adolescent Research*, 13(2), 223-245.
- Wilson, A., Khumalo, I. P., & Mpofu, E. (2022). Meaning in Life Among Ghanaian University Students: Does Religious Commitment Matter? *Journal of Religion and Health*, 61(3), 2482-2499.

- Yousefi, N. (2012). Examining the psychometric indices of the scales of the McMaster Family Assessment Method (FAM). *Educational Measurement Quarterly*, 7(3), 112-183. (in Persian)
- Zabihi, A., Amiri, S. R. J., Hosseini, S. R., & Padehban, V. (2019). The association of high-risk behaviors and their relationship with identity styles in adolescents. *Journal of Education and Health Promotion*, 8(1), 152.